

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

411 ק"מ 999 ספרות דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: מדמותו של רבי חנינא מתבאר - מי הוא "חסיד" ו"איש מעשה"

על ידי בנה כיצד יכולה היתה להמשיך להביא חיים לעולם אחרי שרק מות טובב אותה? השיבה: "הרי אנחנו מאמינים בתחיית המתים. נשמה של ילד יהודי קיימת לנצח נצחים. ואני... אני לא ילדתי רק גופים, ילדתי נשמות."

לפני מספר שנים, בצלילות דעת ובשיבה טובה, החזירה הרבנית רוזה טאובר ע"ה את נשמתה לבוראה כשהיא מותירה אחריה אלף צאצאים! בניה ובנותיה, אודים מוצלים מאש, הקימו משפחות יהודיות לתפארת של תלמידי חכמים, רבנים ופוסקי הלכה - לנחת רוח האמא והסתבא הדגולה.

והנה, בירושלמי (סוטה דף מו:) מוזכר בענין פטירתו של רבי חנינא בן דוסא "משמת רבי חנינא בן דוסא ויוסי בן קיטונתא פסקה החסידות".

כלומר רבי חנינא בן דוסא היה "חסיד". ומהו "חסיד"?

הגמרא במסכת מועד קטן (יח.) ובנידה (יז.) מביאה: "שלשה דברים נאמרו בציפורניים: הקוברן צדיק, שורפן חסיד זורקן רשע, טעמא מאי? שמא תעבור עליהן אשה עוברת ותפיל."

ומסביר רש"י מדוע מי ששורפן נקרא חסיד שעדיף על צדיק: כשקוברן איכא למיחש דהדרי ומגלו". ועד"ז פירש בתוס' (ד"ה שורפן חסיד) וז"ל: "דליכא למיחש שמא יתגלו", אבל הביאו בשם הערוך (ערך ג') שפירש, ששריפת צפורן מזקת לאדם, וכן כל דבר הבא מן האדם כדאמר בס"פ כלל גדול (שבת עה:) גבי דם הנדה וכו' ולכך הוא חסיד שמחמיר לשורפן אע"ג שמזיק לו.

הרי לנו שמי שמוכן להפסיד מעצמו עבור זולתו הוא ראוי לקבל את התואר "חסיד".

ידועים דברי הגמרא בחולין (ז.) על התנא הקדוש רבי פינחס בן יאיר, שבדרכו לפדיון שבויים פגע בנהר גינאי וגזר עליו שייבקע, ולא רק לעצמו אלא גם ליהודי נוסף שנשא עמו חיטים לפסח מפני שעסק במצוה. בנוסף לזה נתקיים הדבר גם לסוחר ערבי שנתלווה אליהם בדרך, מחשש חילול ה', שלא יטעון הלה: "וכי כך עושים לבני לווייה"?

החידושי הר"ם ז"ע שאל פעם, אם כך – מדוע אפוא נחשבת קריעת ים סוף לפלא יוצא מן הכלל כל כך? אם ארע אותו הנס גם בנהר גינאי שנבקע בכוחו של רבי פינחס בן יאיר? והוא הסביר זאת, שאין כל חידוש שהטבע ייכנע מלפני הצדיק שהנהגותיו הן למעלה מן הטבע וייעשה לו נס כזה, החידוש בקריעת ים סוף היה, שהים נקרע לכל אחד ואחד, אף למי שלא היה ראוי לכך.

בירושלמי (דמאי פ"א ה"ג דף ד.) יש הוספה לסיפור זה. תלמידו שאלו את רבי פינחס בן יאיר באותו מעמד, אם גם

הגמרא בסוף מסכת סוטה (ט:): אומרת: "משמת רבי חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה".

וצריך להבין מהו התואר "אנשי מעשה"?

אמרו חז"ל במדרש (שהש"ר א, ד) "חזית איש מהיר במלאכתו" - זה רבי חנינא. אמרו, פעם אחת ראה אנשי עירו מעלים עולות ושלמים. אמר: כולם מעלים שלמים לירושלים ואני איני מעלה כלום (שהרי היה עני ואביוון כדברי הגמרא בתענית (כד:): רבי חנינא די לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת), מה אעשה? מיד יצא למדברה של עירו - בחורבה של עירו, ומצא שם אבן אחת, יצא וסירקה וסתתה וכרכמה, אמר: הרי עלי להעלותה לירושלים. ביקש לשכור לו פועלים, אמר להם: מעלים לי אתם את האבן הזאת לירושלים? אמרו לו: תן לנו שכרנו מאה זהובים ואנו מעלים לך את אבנך לירושלים. אמר להם: וכי מנין לי מאה זהובים או חמשים לתת לכם ולא מצא לשעה, מיד הלכו להם. מיד זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמרו לו: רבי, תן לנו חמשה סלעים ואנו מעלים אבנך לירושלים ובלבד שתתן ידך עמנו ונתן ידו עמהם, ונמצאו עומדין בירושלים".

מתבאר מהגמרא בברכות (לד:): כי רבי חנינא בן דוסא היה תלמידו של רבן יוחנן בן זכאי, והרמב"ם (בהקדמתו לפירוש המשניות) כותב, כי רבי חנינא בן דוסא ראה את חורבן בית המקדש השני.

ומובא בגמרא במסכת יומא (לט:): "ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל עולה בימין ולא היה לשון של זהורית מלבין ולא היה נר מערבי דולק, והיו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן. עד שגער בהן רבן יוחנן בן זכאי, אמר לו: היכל, היכל, מפני מה אתה מבעית עצמך? יודע אני בך שסופך עתיד ליחרב".

לאור זאת קרוב לוודאי שכאשר בוחר רבי חנינא בן דוסא להעלות את האבן לבית המקדש היה זה בתוך הארבעים שנה שלפני חורבן בית המקדש, ואם כן הוא יודע כי התרומה היא לזמן שאול, עוד מעט בית המקדש ייחרב. אולם בכל זאת, דוקא בזמן זה בוחר רבי חנינא בן דוסא לתרום את האבן, כי הוא בגדר "אנשי מעשה", איש מעשה עושה ללא מחשבה של תוצאה, התוצאה כלל אינה מעניינת אותו, מה שעומד לנגד עיניו זהו רק ציווי ה'.

כדוגמא לדבר, אמו של המגיד מישרים הרב עזריאל טאובר ע"ה המשיכה ללדת ילדים במשך מלחמת עולם השנייה, על אף השכול והמוות שהיה סובב בכל מקום - היא המשיכה עם ציווי ה' להביא ילדים לעולם. וכשנשאלה כעבור שנים

הם יוכלו לעבור בנהר הגועש? ורבים ענה להם: מי שיוצע
בנפשו שמיימו לא ביזה יהודי, יעבור ולא יינזק.

כאשר מצרפים את דברי הירושלמי עם דברי החידושי הר"ם
מתבאר, כי מי שנזהר בכבוד חברו ומתגבר בזה על טבעו,
הוא זוכה שהטבע ישתנה עבורו.

והנה הגמרא בתענית (כה). מספרת על מסירות נפש מיוחדת
של רבי חנינא בן דוסא עבור קיום מצות השבת אבידה: אמר
רב פנחס, מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו והניח שם
תרנגולין ומצאתן אשתו של רבי חנינא בן דוסא, ואמר לה
אל תאכלי מביציהן, והרבו ביצים ותרנגולין, והיו מצערין
אותם, ומכרן וקנה בדמיהן עזים, פעם אחת עבר אותו אדם
שאבדו ממנו התרנגולין, ואמר לחבירו בכאן הנחתי
התרנגולין שלי. שמע רבי חנינא, אמר לו יש לך בהן סימן?
אמר לו הן, נתן לו סימן ונטל את העזין, והן הן עיזי דאייתו
דובי בקרנייהו".

הרי לנו עד כמה טרח רבי חנינא כדי לקיים מצות השבת
אבידה ולעזור ליהודי שאיבד את תרנגולותיו.

נמצא כי רבי חנינא בן דוסא הפסיד מעצמו עבור זולתו, ולכן
קיבל את התואר "חסיד", ומשום כך אף נשתנה הטבע עבורו,
וכפי שמספרת הגמרא בתענית (שם) חד בי שמשי חזייה
לברתיה דהיות עציבא אמר לה: "בתי למאי עציבת?" אמרה
ליה: כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי ממנו
לשבת. אמר לה: בתי מאי איכפת לך? מי שאמר לשמן
וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק! תנא היה דולק והולך כל
היום כולו עד שהביאו ממנו אור והבדלה.

רבי חנינא בטוח בשינוי הטבע, כי המשנה את טבעו עבור
זולתו, משמים משנים את הטבע עבורו. ולכן נשתנה הטבע
דוקא אצל הדלקת נרות שבת, אשר כל מהותם הוא "שולם
ביתו" (שבת כג:).

בימי 'בין המצרים' הללו, נפסק בשולחן ערוך (א"ח סימן
תקנ"א ס"ח): "צריך ליזהר מ"ז בתמוז עד ט' באב, שלא לילך
יחידי מד' שעות עד ט' שעות, ולא יכו התלמידים בימים
ההם" ע"כ.

הרמז בד"ן זה: "שלא לילך יחידי" - כי עיקר החורבן והגלות
מחמת 'שנאת חינו' (יומא ט:), שהולך כל אחד "יחידי"
לעצמו, ואין מתחברים יחדיו באחדות ואהבת ישראל. וכבר
אמר הישמח משה על דברי הגמרא בסנהדרין (צז): "אין בן
דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס", עד שתכלה הפרטיות
מן הכיס, שאנשים יפסיקו לחשוב רק על עצמם.

נלמד מהתנא הקדוש רבי חנינא בן דוסא לעזור ולסייע
לזולת, ובזכות זה נזכה לבנין בית המקדש אמן.

ענייני משיח:

א. בספר ליקוטים יקרים (מערכת ז' אות ג') הובא: פעם שאלו
החסידים מהרב הקדוש רבי דוד מטאלנא זי"ע, למה לנו לבקש על
משיח הלא בבואו נצטרף להסתתר במסתרים ובמחבואות שלא יראה
אותנו?

אמר להם בזה הלשון: 'תאמינו לי שברגע שיבוא משיחנו, תהיה כל
כך הזדככות המוחין בעולם, שאפילו הפחות שבפחותין יהיה
ביכולתו להתקרב לפני מלך המשיח'.

וביקש מהם שיפרסמו את הדבר הזה לפני בני ישראל משמו.

ב. הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע היה רגיל לומד רמזים וקיצים על זמן
ביאת המשיח (ראה לדוגמא בספרו 'הק' מגן אברהם סוף פרשת
ואתחנן). פעם נפגש עם אחיו הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע, פנה
הרה"ק רבי יצחק זי"ע לאחיו הקדוש ושאלו: 'אחי שמעתי שהנך
אומר קיצים'?

ענה לו המגיד מטריסק: אינני אומר כלום, רק כשאני פותח חומש
רואה אני תיכף בו שהמשיח צריך לבוא ואני אומר להשי"ת: 'אבא
כך כתוב בתורה' (קידושין לב). שכבר הגיע הזמן של ביאת המשיח.
אמר לו רבי יצחק מסקווירא זי"ע: היום אין צורך לפתוח את החומש
כיום מספיק בזה שפותחים את הלב היהודי, רואים תיכף ומיד
שהמשיח כבר מוכרח לבוא. (ילקוט מאורי אור).

מעלת שבת חזון:

א. כתב בספה"ק אוהב ישראל (פרשת דברים): שבת
חזון י"ל אשר שבת חזון הוא יותר גדול במעלה מכל
שבתות השנה. ע"ד שנשאלתי פעם אחת לבאר המדרש
דאיתא שם לא היה יום מועד לישראל, כיום שנחרב
ביהמ"ק. ע"כ. והוא פלא. וכבר עמד בזה בעל המחבר
משנה למלך בספרו הטהור פרשת דרכים עיי"ש. אמנם
בשום שכל והערת לב. י"ל בזה על דרך מאמר חז"ל
חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך.
והמשכיל יבין.

ב. כתב בספר שפתי צדיק: שמעתי מפי זקני הרה"ק
החידושי הרי"ם זצ"ל בשם רבו הרה"ק מלובלין זצ"ל
ששבת קודש זה - שבת חזון, עת רצון גדול, כמו בזמן
מנחה דשבת קודש, מפני שהוא עת דין והשבת קודש
מהפך הדין לרחמים, ולכך נקרא רעוא דרעוין, כן כל
השבת קודש הזה על ידי שהזמן עת דין, כל השבת קודש
בבחינת "רעוא דרעוין". עכ"ד.

ג. בספה"ק תכלת מרדכי (להרה"ק מהרש"ם מברעז'אן
תהילים קט"ז) כתב וז"ל: הנה כתיב (תהילים ק"ב, א')
"תפילה לעני כי יעטוף", ובזוה"ק (בראשית דף כג:),
שתפילת העני בעת צר לו מעטפת כל התפילות להעלותם
ברצון. וכן תפילת ישראל בימי המצרים שמתפללים בלב
נשבר מתקבלת לרצון יותר מבכל השנה. כמו ששמעתי
בשם הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע שאמר
שבתפילה בשבת חזון צריך ליזהר מאוד בזה בכוונה,
כי היא מעלה את כל התפילות של השנה, מטעם הנ"ל
שהיא בבחינת תפילה לעני. ע"כ.

ד. מרגלא בפומיה דכ"ק האדמו"ר ר' שלמה מבאבוב
זי"ע מדי שנה בשנה בין המצרים, שצדיקים וחסידים
מימי קדם הנהיגו בביתם שבערב שבת חזון ידליקו
הנשים נרות שבת קצת במקום ממה שרגילים להדליק
בכל ערב ש"ק, וטעמם ונימוקם עמהם, מה שמבואר
בספרי קודש גדול מעלתה ומדרגתה של שבת זו, ועל כן
מקבלין אותה במקום כדי להרבות ולהגדיל את היום
הקדוש, ולמעט מן האבלות של שבוע שחל בו תשעה
באב.

ה. כתב בספר נר ישראל: מרן הרה"ק רבי אברהם יעקב
מסאדיגורא זי"ע הסביר את עניינו של שבת חזון, כי חזון
הוא מלשון ראייה והסתכלות, והמצאות מעידה,
שמהחושך יכול האדם לראות יותר טוב את האור
המאיר, וכן הענין בימים אלו שהם בבחינת חושך, מבינים
את עתידם הטוב של ישראל, והוא שאמר אבי מרן
מריזין זי"ע בשם אא"ז ר"ר שלום מפרוהבישט זי"ע
שאמר: שמהימים האלו יכול האדם לדעת, איך יהיו
נראים הימים טובים שיהיו, כי מהחושך יכולים לראות
את האור.

ו. הרה"ק מרופשיץ זי"ע רקד פעם בשבת חזון מתוך
שמחה רבה, ואמר: השבת היא מתנה, ובשבת אין דין
'בר מצרא' (ב"מ ק:) - לא נוהגים בה דיני בין המצרים
(שרפי קודש עמ' ת"א).

**"ובלכתך בדרך" - לנצל את הדרך ללימוד תורה.
כשאתה בדרך באפשרותך להפוך 'זמן מת' ל'זמן
של תורה'. חייג ושמע שיעורי תורה ותזכה לחיי
נצח.**

קו השיעורים - להתענג בתענוגים

077-261-80-21